

Nyttårstale

Taler

Kjell Magne Bondevik

Dato

1 januar 1999

Sted

NRK radio og fjernsyn

1 God kveld alle sammen!

Vi har nå gått inn i det siste året i dette årtusen - det andre årtusen etter Kristi fødsel. Det gir perspektiver - og en særlig anledning til ettertanke.

5

Vi som nå er voksne har opplevd store forandringer. Vi nyter godt av en materiell rikdom våre foreldre ikke kunne forestille seg. Den teknologiske utvikling har forandret hverdagslivet og arbeidssituasjonen for de fleste. Vi lever i et samfunn med rike muligheter.

10

Men utviklingen har også ført til store påkjenninger for fellesskapet og for mange familier. Det er skapt større avstand mellom generasjonene. Vi trenger å styrke de verdier som mange av oss har tradisjon for å prioritere nettopp i julehøytiden, fellesskap, familie og venner. Vi må oppmuntre til mer ansvar for hverandre. Sosiale nettverk må veves av oss selv.

15

La oss alle gjøre vårt for at et godt samfunn kan bli enda bedre.

Noe av det som har opprørt meg mest den senere tid er voldskriminaliteten.

20

Den er et angrep på menneskeverdet og fellesskapet. Brutaliseringen har nådd et nytt nivå når voldskriminaliteten rettes mot de mest forsvarsløse. Vi opplever overfall mot barn på vei til skole, og mot eldre i deres egne hjem. Mange er utrygge og redde for å ferdes ute.

25

Å ty til vold er uttrykk for svakhet. Vold er feigt. Vold er å krenke medmennesker. Dersom voldskriminaliteten får vokse, kan den true velferdssamfunnet. Det vil vi ikke akseptere.

Regjeringen vil ta initiativ til en bred mobilisering mot vold. Et samarbeid

mellom hjem, skole, kommuner og frivillige organisasjoner kan bidra til et tryggere miljø.

35 Politiet skal og må styrkes - ikke minst i vår hovedstad Oslo - for å kunne gripe enda mer resolutt inn mot voldskriminaliteten. Samfunnets signal må være krystallklart: Stopp volden!

40 Alkohol er en av de viktigste enkeltårsakene til voldsutøvelse. Mye av volden skjer i helgene i tilknytning til eller i nærheten av skjenkesteder. Kommunene må gjennomgå hvordan de kan bidra til å redusere dette problemet.

En annen del av volden er skjult og foregår innen hjemmets fire vegger. Den rammer som oftest kvinner, og indirekte også barn gjennom vonde opplevelser de er vitne til.

45 Våre barn og unge trenger at vi bryr oss og gir av vår tid. Jeg gleder meg over at enkeltmennesker og organisasjoner tar initiativ til kampanjer under mottoer som "Bry deg" og "Vi bryr oss".

50 Vi trenger voksne som markerer hva som er rett og galt.

Jeg påkaller foreldrenes ansvarsbevissthet: Sett grenser for uteliv og alkoholbruk, reager skarpt på hærverk og voldstendenser. Forlang av barna og de unge at de viser respekt for andre, både jevnaldrende og voksne.

55 En barnevernspedagog fortalte nylig et eksempel fra en klasse han besøkte, og hvor papir lå og fløt utover gulvet. Læreren ba 6-klassingene om å plukke det opp, men han fikk til svar at det kunne han gjøre selv. Når han da valgte å plukke søppelet selv, er det ikke rart at 11-åringene får trøbbel med å forstå hvor grensene går.

60 Barnevernspedagogen har rett. Når grensene blir uklare i dagligdagse forhold blir de det også i mer alvorlige forhold.

65 Grensesetting gir trygghet. Vi ønsker trygghet mot vold. Trygghet for liv og eiendom.

Vi ønsker også trygghet for arbeid og inntekt.

Vi har bak oss et år med uro i verdensøkonomien. Krisen i Asia og i Russland har skapt rystelser vi også har merket i Norge. Vi er særlig rammet av et kraftig fall i oljeprisen, som nå er den laveste på 25 år. Dette har bidratt til et press mot krona, og påfølgende renteøkninger. Mange har fått merke dette i sin egen økonomi.

Dette må likevel ikke overskygge det faktum at norsk økonomi i et internasjonalt perspektiv er sterk og sunn:

80 - Den norske stat er gjeldfri og opparbeider et oljefond av store dimensjoner. Mange andre land sliter med stor statsgjeld.

- Norske statsbudsjetter går med overskudd. Mange andre har problemer med budsjett-balansen. Vi bruker nå mindre oljepenger i vårt forbruk enn hva vi har gjort på over 10 år.

- Norge har så å si full sysselsetting. Ledigheten har sunket til ca. 3 prosent! Mange andre europeiske land sliter fortsatt med høy arbeidsledighet, EU-landene med et gjennomsnitt på rundt 10 prosent.

I noen norske bransjer har det vært mangel på arbeidskraft. Dette har skapt press i økonomien. For å møte denne situasjonen, har vi måttet foreta betydelige innstramminger i offentlige utgifter. Hovedmålet for den økonomiske politikken dette år er å holde ledigheten lav - og gradvis redusere rentenivået.

Grunnlaget for vår velferd ligger i et konkurransedyktig næringsliv. Dette forutsetter at vi ikke har en lønns- og prisstigning som er langt høyere enn våre handelspartnere. Dette er også en utfordring for arbeidslivets parter. Regjeringen hadde før Jul en nyttig konferanse med disse organisasjonene. Det ble oppnådd enighet om å forsterke det inntektspolitiske samarbeid med sikte på stabilitet, økt verdiskaping og rettferdig fordeling.

Den økonomiske situasjonen betyr at det er en viss usikkerhet knyttet til sysselsetting og ledighet fremover. Regjeringen vil følge utviklingen nøye og om nødvendig sette inn tiltak.

De ansatte i offentlig forvaltning gjør en stor innsats for å yte gode tjenester.

Likevel støter mange på problemer i møte med byråkrati og regelverk.

110 Regjeringen har satt i gang arbeid for å fornye og modernisere forvaltningen under mottoet: "Et enklere Norge". Innen utgangen av neste år skal alle statlige etater ta i bruk serviceerklæringer, slik at brukerne blir klar over hva de kan forvente seg av forvaltningen. Forskrifter skal gjennomgås for å skape forenkling.

115

Flere offentlige servicekontorer skal etableres under mottoet: ett telefonnummer, en dør, en skranke inn til det offentlige.

120 1999 er FNs internasjonale eldreår. Vi har mye å takke våre eldre for. De har bygd opp det velferdssamfunnet vi alle nyter godt av. Vi må vise vår takknemlighet ved å legge til rette for at eldre kan leve i verdighet og trygghet. De må få den hjelp de trenger når de trenger den. Mange av de eldre er aktive, og må kunne ta del i samfunnslivet med sine kunnskaper og erfaringer.

125 Fra i år blir krigspensjonen hevet til ett og samme nivå for alle mottakere - uansett hvilken stilling de hadde under krigen. Jeg er også glad for at minstepensjonistene nå har fått 1000 kr. mer pr. måned.

130 Jeg er opptatt av at vi videreutvikler våre velferdsordninger. Særlig gjelder dette innenfor helsevesenet. Regjering og Storting har startet en opptrapping av innsatsen innenfor de mest forsømte områdene, psykiatri, kreftomsorg og utstyrsanskaffelse i sykehusene.

135 Skal vi få et bedre samfunn, kan vi ikke bare kreve. Vi må også yte. Det betinger at hver og en av oss føler et ansvar for å bidra. Offentlig velferdsordninger kan ikke erstatte den medmenneskelige omsorg. Selv fikk jeg på en særlig måte erfare dette i høst. Jeg kom i en situasjon hvor jeg "møtte veggen" og ble sykmeldt noen uker. Da fikk jeg erfare hva kjærlighet, omsorg og oppmuntring fra mine nærmeste betyr. Jeg fikk også utrolig mange hilsener fra andre kjente og ukjente.

140

En ung dame, som sliter med psykiske problemer, skrev i sitt brev til meg: "Jeg vet hva det er for noe, og ønsker deg alt godt, og riktig god bedring. Det nytter, med masse hjelp, støtte og omsorg."

145

Ja, det nytter!

Vi ønsker alle å gi barna våre en god start i livet. Derfor er skolen så viktig. Den
150 er en av våre fremste kultur- og verdiformidlere. Det er et stort ansvar å være
lærer - men det er også en stor tillitserklæring som er gitt læreren fra foreldrene.
Skolen kan i større grad dra nytte av nærmiljøet, på samme måte som
lokalsamfunnet må se skolens verdi: Det er viktig at barn og unge ser
mulighetene der de bor. Vi trenger nyskapende, kreative og produktive
155 mennesker.

I Norge har vi en fantastisk natur. Det er et stor ansvar å ta vare på skaperverket
og å sikre kommende generasjoners velferd og miljø. I flere norske byer er støv
og støy en trussel mot helse og trivsel. Det merker vi nå spesielt i
160 vintermånedene. Vi kan løse miljøproblemene. Men det vil kreve mer av oss.
Summen av alle våre individuelle valg er også med på å avgjøre hvordan vi tar
vare på miljøet.

Europa er i forandring. Jernteppet er borte, vår verdensdel er mer samlet. Det
165 åpner seg nye muligheter for samarbeid over landegrensene. For Norge gjelder
dette blant annet i forhold til vår store nabo i øst, Russland. Nå har vi en særlig
oppgave i å bistå vårt grannefolk slik at de kan overvinne sine økonomiske og
humanitære problemer. Vi ønsker å utvikle de politiske forbindelsene. Selv er jeg
blitt invitert av statsminister Primakov til å besøke Russland. Besøket vil trolig
170 finne sted i mai.

11 av EUs medlemsland innfører nå en felles valuta, euroen. Noen av våre
viktigste handelspartnere blir ikke med i denne omgang. Det som skjer er likevel
viktig for Norge. Vi vil derfor aktivt følge opp utviklingen både på dette og
175 andre områder i forhold til EU. Vi ønsker samarbeid på basis av den
tilknytningsform vi har, og i respekt for folkeavstemningen i 1994.

Selv har jeg i løpet av vel ett år hatt møter med ti av de femten statsministre i
EU-landene. På nyåret møter jeg presidenten i EU-kommisjonen og den nye
180 tyske forbundskansler, som overtar formannskapet i EU, for å drøfte aktuelle
samarbeidsområder.

To internasjonale organisasjoner hvor Norge er aktivt med, NATO og
Europarådet, fyller begge 50 år i år.

Norges sikkerhet er forankret i NATO. Alliansen har vist seg som en viktig fredsbevarende faktor.

190 Europarådet har hatt stor betydning for demokrati og menneskerettigheter i vår verdensdel.

Norge kan aldri bli en stormakt. Men Norge kan være et foregangsland.

195 Fra i dag av har vi overtatt formannskapet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa. Dette er kanskje den største utenrikspolitiske utfordring vi noensinne har hatt.

200 Norske militære enheter er med i fredsarbeidet i det tidligere Jugoslavia, og vi har påtatt oss viktige fredsbyggende forpliktelser i Kosovo. I Libanon har vi avsluttet et 20-årig engasjement. Jeg gir honnør til alle dem som har tatt og tar del i dette arbeidet.

205 Iraks president Saddam Hussein har satt fred og stabilitet i fare med sin forakt for FN-vedtak og ved utvikling av masseødeleggleses-våpen. Etter at de militære aksjoner mot mål i Irak nå er avsluttet, må alle krefter settes inn for en politisk-diplomatisk løsning på konflikten slik at uskyldige sivile kan spares.

210 I alt for mange land rår fortsatt ensretting og diktatur. Her er menneskets rettigheter bare en drøm.

215 Mahatma Gandhi sa en gang: "Undervurder aldri enkeltmenneskets evne til å forandre verden." Nylig markerte vi 50-årsdagen for FNs menneskerettighetserklæring. Den er et redskap som hjelper enkeltmennesker til å forandre sin verden.

220 Den mest grunnleggende retten er retten til liv. I en verden med nød og urett må vi kjempe for alles likeverd. Selv om nøden er stor, er det godt å se at det nytter å bekjempe den.

Nylig hadde jeg gleden av å besøke Sør-Amerika. Kontinentet er i økonomisk fremgang, men har også store sosiale forskjeller. Gjennom ulike prosjekter får flere hjemløse barn trygghet og håp for framtida - istedenfor et nedverdiggende liv i gata og med narkotikaproblemer. Selv vil jeg aldri glemme lille Augusto,

som jeg fikk som en spesiell venn og som holdt meg trygt i hånda da jeg vandret rundt i en SOS barneby utenfor Rio de Janeiro. Han skal være med å bygge Brasils framtid.

230 Jeg møter ofte mennesker som synes at vi politikere krangler for mye. I et levende folkestyre skal det være debatt og uenighet. Men vi har også et ansvar for å vise samarbeidsvilje på tvers av politiske skillelinjer. I en situasjon med mindretallsregjering er dette en særskilt utfordring.

235 Jeg vil på vegne av oss alle i kveld takke Kongen, Dronningen og den øvrige kongefamilie. Takk for oppofrende og stor innsats for samhold og fellesskap i landet vårt. Kongedømmets sterke stilling er uttrykk for et dyptfølt verdibehov i folket, et behov for tradisjoner og ritualer i møte mellom fortid, nåtid og fremtid.

240

Jeg hilser til alle nordmenn som gjør tjeneste i utlandet, i utenrikstjeneste, fredsbevarende styrker, misjon, bistands- og menneskerettighetsarbeid, i skipsfart og andre sammenhenger.

245 Vi har gått inn i det siste år i dette årtusen. Norge er et godt land å leve i. La oss gjøre vårt for at det kan bli enda bedre. Et tryggere samfunn med mer menneskelig varme. Det moderne Norge skal ikke nedvurdere det forgagne. Vi skal hedre kulturarven ved å foredle den!

250 Jeg ønsker dere alle et Godt Nytt År!

255

Kilde

<http://odin.dep.no/odinarkiv/norsk/smk/1999/taler/099005-991419/dok-bn.html>

Emner

Nyttårstale

260

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/nyttarstale-419>